

Список літератури:

1. Szromnik A. Marketing teritorialny – geneza, rynki docelowe I problem oddzialywania / [w:] Marketing teritorialny / Red. T. Domanski. – Lodz: Uniwersytet Lodzki. 1997, 205 с.
2. Окландер М.А. Проблеми формування маркетингової системи країни / М.А. Окландер // К: Наукова думка, 2002. – 167с.

ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

*Притула Х.М., к.е.н., с.н.с., докторант Інституту регіональних досліджень НАНУ,
м. Львів, Україна*

Підписавши Угоду про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 року, яка набула чинності 1 березня 1998 року, та затвердивши Указом Президента України від 11 червня 1998 року №615/98 Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу, Україна обрала курс на розвиток національної економіки за інноваційною моделлю [1].

На сучасному етапі інституційних та структурних перетворень в Україні важливою складовою формування національної інноваційної системи є забезпечення розвитку сільських територій, спрямованого на активізацію інноваційних процесів, впровадження ресурсоощадних (зелених) технологій, диверсифікацію сільської економіки тощо.

Протягом останніх десятиліть існуючі проблеми сільських територій не вирішувались і лише накопичувались. Основними аргументами, що актуалізують дану проблематику, є низький рівень життя сільського населення, деградація і вимирання сіл, нерозвиненість соціальної і виробничої інфраструктур, їх переважна сільськогосподарська спеціалізація тощо. Це при цьому, що на сільських територіях проживає третина населення країни, вони формують продовольчу безпеку країни, відповідають за екологічну складову розвитку переважної частини території країни.

У 2012 році вперше за останні 15 років сільськогосподарськими підприємствами було вироблено більше продукції, ніж господарствами населення (51,8% проти 48,2%) [2]. Проте частка господарств населення у процесі сільськогосподарського виробництва продовжує залишатися вагомою. І така ситуація в поєднанні з низькою ефективністю ведення сільського господарства (високий рівень збитковості підприємств, нерентабельність більшості галузей тваринницького комплексу) результували у формування теперішньої ситуації, за якої є відсутньою достатня ресурсна база для оновлення матеріально-технічного забезпечення, проведення модернізації галузі на новій інноваційній основі.

У ЄС сільські території і громади все більше розглядаються як платформа і відправна точка для здійснення процесів диверсифікації економіки та забезпечення сталого розвитку. Фермери залишаються важливими соціальними, культурними та економічними суб'єктами в сільській місцевості, проте більшість жителів вже зайняте у несільськогосподарських видах діяльності.

Сільське господарство є однією з галузей, де системний підхід до інновацій використовується з кількох причин. Інституційні бар'єри та існуючий «розрив» між дослідженнями і практикою в багатьох країнах засвідчили, що одним з основних завдань для аграрних систем знань і інновацій є забезпечення вдосконалення процесів переробки, маркетингу і здатності створювати додану вартість у сільському та лісовому господарствах, а також освоєння нових можливостей у наданні нових сільських і екологічних послуг та непродуктивного виробництва.

У країнах ЄС ідея модернізації та інноваційності розвитку аграрного сектору останніми роками активно впроваджується на практиці. У Стратегії розвитку Європи до 2020 року наголошується на важливості досліджень та інновацій як ключових елементів у підготовці Європейського Союзу до майбутніх викликів. Орієнтирами «САП 2020» також є незамінність інновацій у підготовці європейського сільського господарства до майбутнього. В рамках бюджету Європи – 2020 передбачається виділення 4,5 млрд. Євро на дослідження та інновації в області продовольчої безпеки, біо-економіки та сталого розвитку сільського господарства [3].

Найбільш показовими на сільських територіях ЄС є здійснення інновацій у сферах прямого маркетингу, екологічних технологій та надання сільських послуг. Основними видами інновацій є економічні, соціальні, організаційні і технічні. Хоча всі види інновацій є взаємопов'язаними і важливими для успіху інновацій, порівняльний аналіз показує, що у сфері прямого маркетингу переважають в основному інновації організаційного та економічного характеру (незважаючи на превалюючий соціальний характер ініціатив громадян), а в сфері екологічних технологій вони в першу чергу технічні та організаційні, і, відповідно, у сфері надання сільських послуг вони, в першу чергу, є соціальні та організаційні (табл. 1).

Економічна мотивація завжди є одним із драйверів для новаторів. У прямому маркетинзі економічні інновації стосуються розбудови системи дистрибуції та ринків збуту (магазини на фермах, інтернет-платформи для одного чи кількох фермерів, колективні магазини), а також поліпшення комунікації та маркетингу (організація колективного просування, події, логотипи, листівки, подарунки для клієнтів, листи клієнтам і т.д.).

Соціальні інновації передбачають формування нових мереж і відносин між виробниками, споживачами та іншими учасниками ланцюжка поставок або надання територіально організованих послуг. Суть соціальних інновацій є подвійною: вкласти соціальну ідею в інновацію таким чином, щоб отримати бажаний соціальний результат, і сформувати нову мережу або організацію.

Організаційні інновації передбачають впровадження нових способів управління (у сільському господарстві, а також у каналах продаж) або створення нових партнерств та альянсів між учасниками.

Таблиця 1

Види інновацій на сільських територіях

(кількість “+” характеризує рівень присутності інновацій у відповідному секторі)

№ п/п	Інновації	Прямий маркетинг	Екологічні технології	Сільські послуги
1.	Економічні	<ul style="list-style-type: none"> розбудова ринкових каналів (фермерських магазинів, Інтернет-платформ); поліпшення маркетингу (колективне просування, логотипи, заходи тощо); неформальна економіка солідарних купівельних груп. +++	<ul style="list-style-type: none"> ресурси біомаси; колективне опалення; нові способи забезпечення енергією (наприклад, енергія на контрактній основі); регіональна структура виробництва. +	<ul style="list-style-type: none"> децентралізація громадських служб; територіально організовані послуги. +
2.	Соціальні	<ul style="list-style-type: none"> посилена взаємодія між виробниками; мережі між виробниками і споживачами; нарощування культури харчування громадян-споживачів. ++	<ul style="list-style-type: none"> фермери як виробники енергії; залучення і активна роль фермерів та інших місцевих суб'єктів. ++	<ul style="list-style-type: none"> формування партнерств; місцеві мережі зв'язку та навчання; соціальні / громадські блага, ідеї інтегровані в послуги; групи LEADER; розширені знання та експертні мережі. ++
3.	Організаційні	<ul style="list-style-type: none"> нові способи управління (землеробство і продаж); краща організація праці. +++	<ul style="list-style-type: none"> нові способи організації процесу; налаштування виробничих мереж; регіональні заходи +++	<ul style="list-style-type: none"> організація роботи у соціально-орієнтованих фермах; мережеві компанії; регіональні кластери бізнесу; формування партнерств; місцеві мережі зв'язку та навчання. +++
4.	Технічні	<ul style="list-style-type: none"> нові продукти; особливі методи маркетингу. +	<ul style="list-style-type: none"> нові культури і сівозміни; нова технологія для виробництва і використання біоенергії (нагрівачі). ++	<ul style="list-style-type: none"> використання широко-смугового доступу в Інтернет; послуги телефонного зв'язку; рекреаційні технології. +

Джерело: складено за даними [4]

Деякі важливі види партнерства (наприклад, групи LEADER) можуть класифікуватись як організаційні інновації, які, одночасно, включають в себе і характеристики соціальних інновацій.

Технологічні/технічні інновації пов'язані з розвитком нових продуктів, впровадженням нових методів виробництва і постачання, технічними рішеннями в галузі логістики та маркетингу. В області біоенергетики інновації пов'язані з виробництвом біомаси і передбачає вирощування нових сільськогосподарських культур, нових способів сівозміни, збирання врожаю або використання промислових відходів і шламу. Процесний етап включає в себе нові технологічні рішення для виробництва біоенергії [4].

Про ефективність функціонування інститутів інноваційного розвитку сільських територій засвідчують показник валової сільськогосподарської продукції, який у 2012 році впав на 4,5% (інститут підприємництва), рівень середньомісячної зарплати в сільському господарстві, яка станом на 1 січня 2013 року склала 65,1% середньомісячної зарплати загалом в економіці (інститут праці), наявність збиткових підприємств, кількість яких зросла і склала 25% (інститут підприємництва), рівень рентабельності підприємств, який впав до 19,7% (інститут витрат), існування проблеми викривлення і невідповідності ціни на сільськогосподарську продукцію залишаються (інститут ціни).

Інноваційному розвитку сільських територій сприятимуть: всебічна раціоналізація аграрного природокористування; формування соціально орієнтованого сільськогосподарського виробництва, спрямованого на активну участь у розвитку території своєї локалізації; стимулювання експорту готової сільськогосподарської продукції з високою часткою доданої вартості; використання альтернативних джерел енергії (енергії біомаси, вітрової, сонячної енергій тощо), створення замкнених циклів виробництва продукції і виробництва електроенергії на власні потреби; розвиток інфраструктури сільськогосподарського виробництва, використання новітніх логістичних систем управління діяльністю підприємств аграрного сектору; інформаційне забезпечення щодо існуючих форм і методів введення інновацій, поширення досвіду використання новітніх розробок у сфері агротехніки, біотехнології та агроекології; розробка навчальних та тренінгових програм підготовки кадрів; узгодження напрямів інноваційного розвитку сільської території з можливостями та потребами цієї території.

Список літератури:

1. Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010 - 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Валова продукція сільського господарства України за 2011 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu>.

4. Innovation processes in agriculture and rural development [Електронний ресурс].
- Режим доступу: <http://www.insightproject.net>.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ТА МІЖМУНІЦИПАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

*Шилепницький П. І., д.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки,
Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, м. Чернівці, Україна*

Питання розвитку інфраструктурного комплексу держави та надання інфраструктурних послуг є критичним для забезпечення сталого економічного розвитку. Однак нинішній незадовільний стан інфраструктурних об'єктів, низька якість пов'язаних послуг, їх операційна неефективність, з одного боку, та обмежені можливості державного бюджету, відсутність інноваційних підходів до надання послуг тощо – з іншого, спонукають уряди до пошуку альтернативних механізмів розбудови інфраструктури загального користування та надання пов'язаних послуг. Останнім часом дана проблема загострюється фінансовою кризою, яка охопила світову економіку. Це є актуальним як для інфраструктури загальнодержавного значення, так і для місцевого.

Одним з поширених підходів щодо розбудови інфраструктурних об'єктів та надання послуг, в тому числі і на локальному рівні, є залучення приватного капіталу у форми державно-приватного партнерства ДПП. Аналіз багатьох підходів до визначення цього поняття дозволив прийти до висновку, що ДПП – це комплекс відносин, які є стабільними та тривалими і виникають між державою в особі її центральних та регіональних органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, з однієї сторони, та представників бізнесу, інститутів громадянського суспільства і місцевих спільнот – з іншої, з приводу перерозподілу повноважень щодо створення інфраструктури загального користування, виробництва товарів та надання послуг, які традиційно вважались монополією держави, та врегулювання між сторонами в зв'язку з цим наступних питань: розподіл відповідальностей, ризиків, зобов'язань щодо фінансового забезпечення, проектування, будівництва, утримання, експлуатації, права власності, участі в управлінні та розподілі прибутку, що базується на принципах рівності, відкритості, недискримінації, змагальності, підвищення ефективності та мінімізації ризиків і витрат [1].

Реалізація проектів ДПП на місцевому рівні в порівнянні з реалізацією таких проектів на рівні держави пов'язано з дією наступних факторів:

1. Масштабність проектів. Зазвичай, проекти, що реалізуються із залученням центральних органів влади на рівні міністерств, є більш масштабними в питаннях залучених ресурсів та очікуваних результатів.

2. Рівень охопленості завдань. Реалізація загальнодержавних проектів державно-приватного партнерства спрямована на вирішення певних завдань у масштабах держави,